

Литвиненко Н. О., аспірант, кафедра обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»

ДО ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВНУТРІШНІХ РОЗРАХУНКІВ ДО МСФЗ ТА ДИРЕКТИВ ЄС В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Прагнення України стати членом ЄС вимагає відповідних змін у законодавстві та нормативно-правовому забезпеченні бухгал-

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

тичні й практичні проблеми щодо побудови бухгалтерського обліку, які зумовлені розбіжностями у підходах до його організації та методології порівняно з економічно розвинутими країнами. Беззаперечна потреба в адаптації нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку України до МСФЗ та нормативних документів ЄС обумовлена необхідністю інтеграції у світове співтовариство, в тому числі задля можливості отримання доступу до міжнародних ринків капіталу та залучення іноземних інвестицій, потребує подальшого реформування системи бухгалтерського обліку.

Загальним питанням реформування методичних і організаційних засад вітчизняного бухгалтерського обліку та його адаптації до міжнародних стандартів значну увагу приділили такі вчені-економісти, як С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко, Л. М. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, В. М. Костюченко, Ю. А. Кузьмінський, В. Б. Моссаковський, В. М. Пархоменко, О. А. Петрик, М. Г. Чумаченко та ін. Окремі з них, С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, досліджували концептуальні основи складання консолідованої фінансової звітності. Проте, у наукових працях названих учених не знайшлося місця для проведення досліджень щодо адаптації нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку внутрішніх розрахунків до МСФЗ та нормативних документів ЄС в умовах євроінтеграції.

Викладене вище визначає актуальність обраної теми та цільову спрямованість публікації, метою якої є дослідження та узагальнення міжнародних стандартів фінансової звітності, роз'яснень постійного комітету з тлумачень (ПКТ) та Директив ЄС, норми яких прямо чи опосередковано регламентують облік внутрішніх розрахунків та порядок їх відображення у фінансовій звіт-

ності складних за організаційно-виробничою структурою підприємств та їх економічних об'єднань (груп).

Адаптація нормативно-правової бази України до документів ЄС полягає у зближенні із сучасною європейською системою права, що повинно сприяти економічному розвитку держави, активізації підприємницької діяльності та поступовому зростанню добробуту громадян і приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС. Проте, вважаємо, що в Україні має місце процес адаптації нормативно-правового забезпечення обліку до європейської нормативно-правової бази шляхом швидше технічного копіювання та декларативного запровадження принципів, постулатів та правил, притаманних західним країнам з метою залучення інвестицій та створення системи прозорого обліку. Саме наявність внутрішніх розрахунків, здійснюваних у рамках однієї групи підприємств, які виходять за межі однієї країни, в тому числі може бути свідченням залучення іноземних інвестицій, що, в свою чергу, є підтвердженням позитивного результату адаптації до європейського законодавства. З іншого боку, така ситуація може свідчити про втрату країною свого становища в тому чи іншому сегменті економіки, оскільки наявність внутрішніх розрахунків як засобу переливу капіталу може бути опосередкованим наслідком не лише надходження інвестицій та зростання впливу інвестора на економіку країни, але й їх поступового вилучення та виводу капіталу за межі України (особливо за умов частоті зміни політичної ситуації у країні), а також укріплення позицій на національному ринку іноземними компаніями, зокрема транснаціональними корпораціями.

Опосередковану згадку щодо методичних підходів при формування інформації про внутрішні розрахунки в рамках групи взаємопов'язаних підприємств містять такі міжнародні стандарти: МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», МСФЗ 8 «Операційні сегменти», МСФЗ 24 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», МСФЗ 27 «Консолідовані та окремі фінансові звіти», МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» та два роз'яснення постійного комітету з тлумачень: ПКТ 12 «Консолідація: суб'єкти господарювання спеціального призначення» і ПКТ 13 «Спільно контролювані суб'єкти господарювання: негрошові внески контролюючих учасників». У той час як правовідносини у сфері бухгалтерського обліку в ЄС, зокрема, консолідації фінансової звітності, регламентуються Четвертою Директивою Ради 78/660/ЄЕС від 25 липня 1978 р., що ґрунтується на пункті (3) (g) статті 54 Договору щодо річних звітів певних типів компаній; Сьомою Ди-

рективною Ради 83/349/ЄЕС, що ґрунтується на пункті (3) (g) статті 54 Договору про консолідовану звітність від 13.06.1983 р.; Директивною Ради 86/635/ЄЕС щодо річних звітів та консолідованих звітів банків та інших фінансових установ від 8.12.1986 р.; Директивною Ради 91/674/ЄЕС про річну звітність і консолідовану звітність страхових підприємств від 19.12.1981 р.; Регламентом (ЄС) 1606/2002 Європейського Парламенту та Ради від 19 липня 2002 р.

Аналіз наведених вище нормативних документів дає підстави стверджувати про те, що у європейській практиці бухгалтерського обліку має місце розмежування складання фінансової звітності (беззаперечною передумовою формування якої є ведення бухгалтерського обліку) не лише залежно від галузевої приналежності, а й від організаційно-правової форми суб'єктів господарювання, умов їх доступу до міжнародних ринків капіталу та застосовуваних суб'єктами господарювання парадигм обліку. Проте процедурні питання обліку внутрішніх розрахунків, з метою максимального спрощення як процесу складання зведеної фінансової звітності, так і процесу консолідації з одночасною мінімізацією похибок та помилок (щонайменше арифметичних) як у Директивах ЄС, так і у МСФЗ опущено. Мабуть такий стан речей обумовлений тим, що основна мета як Директив, так і МСФЗ полягає в їх спрямованості на результат — визначення прибутку чи збитку, причому безпосередньо процес формування фінансового результату, вплив на який мають також й операції з переливу капіталу, здійснювані в рамках внутрішніх розрахунків, нівелюється. Крім того, визначаючись із думкою щодо доцільності чи недоцільності адаптації вітчизняного законодавства до норм європейського не можна не згадати твердження проф. В. Я. Соколова про те, що «мета жорсткої регламентації обліку полягає у забезпеченні інтересів транснаціональних корпорацій» [1, с. 25].

Тобто, необхідність адаптації нормативного-правового забезпечення можна віднести до категорії життєво необхідних для економіки України. Однак підхід до застосування концептуальних та фундаментальних методологічних основ обліку повинен бути виваженим, обґрунтованим, аргументованим, містити чіткі критерії розмежування суб'єктів господарювання та їх об'єднань, які повинні застосовувати (чи не застосовувати) ті чи інші стандарти чи положення (національні, міжнародні, директиви ЄС, стандарти GAAP). При цьому, як справедливо вважає В. Москаковський «якщо виходити з потреб консолідації звітності відповідно до вимог інвесторів, то досягти належного вирішення цього

питання складно, адже інвестор із США вимагає ведення обліку згідно з GAAP, а інвестор з європейської країни — згідно з МСФЗ, що ставить під сумнів доцільність переходу до МСФЗ» [2, с. 16]. Безумовно, що при цьому слід враховувати особливості перехідної економіки, соціально-економічні, політичні, правові та інші чинники, характерні для України, а також національні традиції, набуті в теорії і практиці обліку попередніх років.

Література

1. *Соколов Я. В.* Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. Пособие для вузов / Соколов Я. В. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. — 638 с.
2. *Моссаковський В.* Який облік потрібен Україні? // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — № 12. — С. 16—27.

Лоханова Н. О., канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту, ACCA/DipFR, Одеський державний економічний університет

РОЗВИТОК СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ — ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

На протязі останнього десятиріччя в Україні активно реалізуються заходи щодо реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до сучасної міжнародної практики обліку і звітності. І в цьому напрямку зроблено багато, починаючи від прийняття ще в 1999 р. Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, розробки і широкого застосування національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, і до здійснення багатьох кроків на шляху запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності для публічних компаній. Однак, не дивлячись на це, приходиться констатувати, що діючий стан розвитку бухгалтерського обліку в Україні ще дуже далекий від задовільного, а його нормативно-правове забезпечення відстає від реалій сьогодення.

Хотілося б звернути увагу на наступні найболючіші, на нашу думку, проблеми і перешкоди, що стоять на шляху розвитку бухгалтерського обліку в країні. До них відносяться: